

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Gamblerství jako sociálně patologický jev

Jana Bláhová

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

**GAMBLERSTVÍ JAKO SOCIÁLNĚ
PATOLOGICKÝ JEV**

Jana Bláhová

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Jiří Šubrt, CSc.

Katedra sociologie

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Obsah

1 ÚVOD	1
2 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY	4
2.1 Sociální patologie	4
2.1.1 Souhrn patologických jevů.....	5
2.2 Patologické hráčství – gambling	7
2.2.1 Diagnostická kritéria DSM IV	8
2.2.2 Hazardní hry	10
2.2.3 Příčiny vzniku hráčské závislosti	14
2.2.4 Fáze rozvoje patologického hráčství	15
2.2.5 Důsledky patologického hráčství	17
3 PATOLOGICKÝ HRÁČ	18
3.1.1 Nejohroženější skupiny.....	19
3.1.2 Bludy patologického hráče aneb v co gambler věří	20
3.1.3 Léčba patologického hráčství	23
3.1.4 Organizace Anonymní hráči	27
4 BLÍZKÉ OKOLÍ HAZARDNÍCH HRÁČŮ	32
4.1 Účinky patologického hráčství na partnerky.....	32
4.2 Uzdravování partnerky patologického hráče.....	34
5 ZÁVĚR	36
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	39
7 RESUMÉ	41

8 PŘÍLOHY	42
8.1 Příloha 1 – scénář hloubkových rozhovorů	42
8.2 Příloha 2 - rozhovor s MUDr. Karlem Nešporem	44

1 ÚVOD

Téma gamblerství jsem si zvolila proto, že v dnešní společnosti se s tímto problémem může setkat téměř každý a opravdu kdokoli této závislosti může propadnout. Podle mého názoru je této problematice věnována nepříliš velká pozornost ve smyslu informovanosti veřejnosti. Společnost je naopak čím dál více vystavována nebezpečím hazardních her. Pro každé město, ale i obec je samozřejmě velkým přínosem finanční zisk z umístěných automatů. Je potřeba si ale uvědomit, že právě dostupnost hracích automatů nese s sebou negativa v tom, že podporuje vznik závislosti a u vyléčených patologických hráčů přispívá k recidivě. Stát by si měl uvědomit, že je třeba naopak snížit počet heren a automatů umístěných v pohostinství.

Výběr tématu podpořila také skutečnost, že velmi často přijdu do styku s jedinci postiženými touto závislostí, včetně jednoho z mého blízkého příbuzenstva. Chtěla jsem pochopit tuto nemoc, ponořit se hlouběji do této problematiky a získat teoretické poznatky, které mi samotní gambleři nemohou dát. Zároveň je tato práce jakousi prevencí patologického hráčství pro mě samotnou, ale jak už jsem uvedla, i pro ty, kteří do této práce nahlédnou.

Práce má teoretický charakter, vycházela jsem z myšlenek autorů, kteří se zabývají touto problematikou. Cílem je shrnout teoretické poznatky, které odborná literatura nabízí. Primárně jsem použila literaturu Prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc., primáře příjmového oddělení pro nemocné trpící závislostí na návykových látkách, včetně závislosti na hracích automatech, působícího v psychiatrické léčebně v Praze – Bohnicích. Ve svých publikacích vychází tedy především z praxe a problematikou gamblerství se zabývá detailněji než ostatní autoři. Použila

jsem převážně jeho materiály. V některých kapitolách například uvádím pro představu hráčského myšlení části z psychiatrických chorobopisů, které jsem našla v jeho publikaci. Tyto výňatky jsou označeny kurzívou.

V úvodu práce jsem lehce nastínila problematiku sociálně patologických jevů, podrobně se pak zabývám jedním z nich – gamblerstvím. Uvádím diagnostická kritéria tohoto jevu, jeho příčiny a především důsledky, které mohou preventivně působit na čtenáře.

Přestože nebezpečí propadnutí hráčské vášni hrozí každému z nás, zaměřuji se také na skupiny lidí, kteří jsou ohroženější a snadněji patologickému hráčství propadnou. Práce zahrnuje také možnosti léčby chorobného hráčství a způsoby, jak vůbec této závislosti předejít.

Také jsem uvedla něco málo o organizaci Anonymních hráčů, která má svůj původ v USA. Po vzoru této organizace vznikla podobná organizace i v České republice.

Poslední kapitolu věnuji partnerkám patologických hráčů. Život s gamblerem musí v každé ženě zanechat hrozná následky a tak si myslím, že je potřeba v práci zmínit, čím a jakými fázemi tyto ženy procházejí. V teoretické části jsem tedy zformulovala obecná východiska zkoumání patologického hráčství.

Práci, která má teoretický charakter, jsem obohatila o část empirickou – malý výzkum, který má podobu výzkumné sondy. V ní jsem vedla rozhovory s třemi náhodnými gamblery a s třemi patologickými hráči, které znám. Výzkum jsem prováděla v jedné nejmenované herně v Plzni, kde jsem oslovila několik mužů, kteří tam pravidelně chodili hrát. Z deseti oslovených mi byli ochotni po velkém přemlouvání odpovědět tři muži. Zbylí tři byli, jak už jsem zmínila, hráči, které znám a nebyl tedy problém s nimi výzkum provést. Uvědomuji si, že na některé výzkumné

otázky nemusí hráči odpovídat pravdivě. Na tyto otázky jsem v textu upozornila.

Během jednoho týdne jsem šesti chorobným hráčům položila třicet otázek (scénář hloubkových rozhovorů je k nahlédnutí v přílohách). Jejich odpovědi jsem nahrávala na diktafon. Poté jsem si je sama pro sebe vyhodnotila¹. Tímto výzkumem chci potvrdit nebo naopak vyvrátit některé z teoretických poznatků odborné literatury zabývající se problematikou chorobného hráčství.

V přílohách, vedle scénáře hloubkových rozhovorů, také přikládám odpovědi Prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc., kterého jsem prostřednictvím e-mailové pošty kontaktovala. Položila jsem mu pět otázek, které se týkaly samozřejmě patologického hráčství. Protože se ale tato porucha může kombinovat i s jinými závislostmi, ptala jsem se na patologické hráčství v souvislosti se závislostí drogovou. Zvolila jsem tuto kombinaci také proto, že na otázky o gamblerství jako takovém, by pan MUDr. Nešpor odpovídal stejně jako ve svých publikacích. Protože je opravdu odborníkem ve svém oboru, ptala jsem se spíše na věci praktické.

Doufám, že práce podá čtenáři srozumitelnou formou informace o tomto problému a můj záměr, kterým je hlavně prevence patologického hráčství pro společnost, se podaří uskutečnit.

---

¹ Abych nenarušovala plynulost textu, odpovědi jsem systematicky prezentovala v jednotlivých kapitolách, ke kterým se otázky přímo vztahují, a to formou poznámek pod čarou.

2 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

Každá společnost je založena na určitém řádu, určitých normách a předpisech a každá společnost očekává od jedinců, kteří v ní žijí, jejich respektování. Dodržování norem zajišťuje existenci společnosti a udržování společenského konsensu. Bohužel v každé společnosti dochází k porušování obecně závazných pravidel a tudíž výskytu společensky nežádoucích jevů.

„Sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové jednání jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování a jednání, které vede k poškozování zdraví jedince a prostředí, ve kterém žije a pracuje a ve svém důsledku pak vede k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím“ [Pokorný, V., Telcová, J., Tomko, A., 2003:9].

2.1 Sociální patologie

Termín sociální patologie do sociologie zavedl anglický a filozof Herbert Spencer (1820 – 1903), který ve druhé polovině 19. století hledal podobné skutečnosti mezi biologickým a společenským organismem a mezi biologickou a sociální patologií (chorobou) [Fischer 2006: 9].

Sociální patologie byla od svých počátků zhruba až do poloviny 60. let 20. století součástí sociologie a zasloužila se o zkoumání negativních sociálních jevů ve společnosti [Urban, Dubský 2008: 54].

Pojem sociální patologie (z lat. pathos – utrpení, choroba) je shrnujícím pojmem pro nezdravé, nenormální, obecně nežádoucí a pro společnost nebezpečné jevy, negativně sankciované formy deviantního chování, ale také označení pro studium příčin jejich vzniku a existence

[Mühlpachr 2001: 7]. Sociální patologie je ta část deviantního chování², která má obzvlášť negativní dopad na jedince.

Francouzský sociolog E. Durkheim (1858-1917) považoval sociální patologii za vědu o chorobných způsobech chování, které se odchyľují od stanovených norem, ale zároveň jsou součástí života sociálních celků [Sekot 2010: 10].

Český sociolog A.I. Bláha viděl sociální patologii jako poruchy sociálních procesů, poruchy v sociálním prostředí a institucích.

Faktorů, které způsobují sociálně patologické jevy, je mnoho. Existuje řada teorií zdrojů sociální patologie, které za hlavní původ nežádoucího jednání považují různé příčiny. Zmíním pro příklad jen tři. Lombrosova teorie „vrozeného zločince“ klade důraz především na biologické aspekty člověka [Fischer 2006: 25], Goddard považoval za jednu z hlavních příčin delikvence nízkou úroveň mentálních schopností [tamtéž]. Podle Eysencka [1964] zase ovlivňuje jednání člověka charakteristika jeho osobnosti. Například extrovertní neurotici mají menší schopnost sociálního učení a tudíž jejich socializace je obtížnější a vede k porušování a nerespektování obecně závazných norem.

2.1.1 Souhrn patologických jevů

Sociálně patologické jevy můžeme posuzovat podle míry jejich závažnosti. Mühlpachr [2001: 10] dělí sociálně patologické jevy do těchto kategorií:

1. Negativní společenské jevy – sem patří například rozvodovost, nezaměstnanost, úrazovost, bída a další. Tyto jevy nejsou pro společnost tolik nebezpečné a jsou společností vlastně tolerovány.

---

² Za deviantní chování je všeobecně považováno takové jednání, které se odchyľuje od přijatých sociálních norem.

2. Asociální společenské jevy – do této kategorie můžeme zařadit jevy jako vandalismus, šikana, projevy rasismu, a jiné. Tyto jevy už mají vyšší stupeň nebezpečnosti a tudíž i větší dopad na společnost.

3. Sociálně patologické jevy – kam řadíme jevy s nejvyšší mírou závažnosti a dopadu na společnost a těmi jsou kriminalita, prostituce, sebevraždy a závislosti.

Podle [Hroncové, Krause a kol. 2007: 11] do kategorie sociálně patologických jevů patří:

- kriminalita a delikvence;
- patologické závislosti (drogová, kultová, hráčská,...);
- sebevražednost;
- prostituce a pohlavní choroby;
- patologie rodiny (syndrom CAN,³ domácí násilí,...);
- xenofobie a rasismus;
- agresivita a šikana.

Patologických závislostí existuje mnoho, základem jejich dělení je předmět, na kterém je člověk závislý. Může se jednat o závislost na psychoaktivních látkách, existuje patologická závislost na věcech nebo osobách, i závislost na sektách. Poslední kategorií patologických závislostí je závislost na činnostech. Sem patří patologické hráčství.

---

³ Syndrom CAN – Child Abuse and Neglect – syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

2.2 Patologické hráčství – gambling

10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN - 10) zařadila v roce 1992 patologické hráčství mezi „návykové a impulzivní poruchy“ člověka. Americká psychiatrická asociace (DSM IV) ho mezi duševní poruchy zařadila už v roce 1980 [Nešpor 2003: 30]. V České republice byla diagnóza patologického hráčství oficiálně zavedena 1.1.1994.

Gambling (z angličtiny – hraní, hráčství, karban, chorobné hráčství) [Kol. 2004: 5] tedy nepatří mezi závislosti, jak si mnoho lidí myslí. Se závislostmi má mnoho společných rysů, jedná se však o medicínský problém. Patologické hráčství se značí diagnostickým kódem F63.0 [Pokorný, Telcová, Tomko 2002: 122]. Člověk s touto poruchou, gambler, se opakovaně a trvale vrací ke hře, aniž by si uvědomoval sociální následky, které může hraní přinést – např. zchudnutí, zadlužení se, narušení rodinných vztahů apod. Opakované epizody hráčství dominují u gamblera nad jeho veškerými hodnotami a závazky, jako jsou rodina, práce, osobní život. Hazardní hráč prožívá intenzivní puzení ke hře (bažení, anglicky craving), které nedokáže ovládnout. Ztrácí kontrolu nejen nad sebou samým, ale i nad svým časem a penězi.

Symptomy patologického hráčství [Pokorný, Telcová, Tomko 2002: 122]:

- progresivita – tzn. hráč se čím dál častěji vrací ke hře, bez ohledu na nepříznivé sociální důsledky, které se kvůli opakovanému hráčství objevují;
- patologičtí hráči si neuvědomují meze přijatelných ztrát a nadále si půjčují peníze na hru;
- impulzivita, která nastává především při hře na hracích automatech – např. hráč náhodou zaslechne znělku, která se podobá znělce známého automatu a odejde hrát;
- ambivalence k penězům – gamblera zajímá pouze hra, a proto se nedívá na peníze, nezajímají ho; svému okolí ale tvrdí, že hraje, aby

získal peníze, protože si sám nepřiznává, že je na hře závislý; s ambivalencí je spojen i proces racionalizace, který zaviní to, že hráč této lži sám začne věřit;

- člověk, který propadl hře, většinou nepoužívá k získávání prostředků násilí, zpravidla si peníze obstarává formou dluhů;
- patologickými hráči bývají především muži, ne ženy, i když výjimky samozřejmě jsou.

MKN – 10 považuje jednání za patologické hráčství, pokud se objeví následující diagnostická kritéria:

- v období jednoho roku se vyskytnou dvě nebo více epizod hráčství;
- tyto epizody neznamenají pro jedince žádný zisk, ale pokračují navzdory osobní nepohodě a narušování fungování v denním životě;
- jedinec popisuje obtížně kontrolovatelné intenzivní puzení k hraní a sděluje, že není schopen hráčství zastavit vlastní vůlí;
- myšlenkami na hru nebo představami o okolnostech spojených s touto činností je zcela zaujat.

2.2.1 Diagnostická kritéria DSM IV

Diagnostická kritéria DSM IV (American Psychiatric Association, 1994) uvádějí položky, které jsou pro identifikaci problému patologického hráčství zásadní. Je to [Orford, Sproston, Erens, White, Mitchell: 66]:

Trvajícím a opakujícím se nepřizpůsobivé chování ve vztahu k hazardní hře, jak ukazuje pět (nebo více) z následujících znaků:

1. Jedinec se zaměstnává hazardní hrou (např. znovu prožívá minulé zážitky související s hazardní hrou, plánuje další hazardní hru, uvažuje o tom, jak si opatřovat prostředky k další hazardní hře).
2. Aby docílil žádoucího vzrušení, musí zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry.
3. Opakovaně a neúspěšně se pokoušel hazardní hru ovládat, redukovat nebo s ní přestat.

4. Když se pokouší omezit hazardní hru nebo s ní přestává, cítí neklid a podrážděnost.
5. Používá hazardní hru jako prostředek, jak uniknout problémům, pocitům bezmocnosti, viny, úzkosti, depresi nebo trápení.⁴
6. Po ztrátě peněz při hazardní hře se následujícího dne k hazardní hře vrací, aby je vyhrál nazpět.⁵
7. Lže příbuzným, terapeutovi nebo jiným lidem, aby tak zakryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou.
8. Dopustil se ilegálních činů, jako padělání, podvodů, krádeží nebo zpronevěry kvůli hazardní hře.⁶
9. Ohrozil nebo ztratil kvůli hazardní hře signifikantní (důležité) vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru.⁷
10. Spoléhá na druhé, aby mu poskytovali finanční prostředky a mírnili tak zoufalou finanční situaci, do které se dostal kvůli hazardní hře.⁸

---

⁴ V rozhovorech, které jsem vedla se 6 patologickými hráči, mi všichni na otázku „Hráli jste někdy, abyste unikl trápení a starostem?“ odpověděli kladně.

⁵ Na otázku „Když jste prohrál, měl jste pocit, že se musíte ke hře vrátit a vyhrát, co jste prohrál?“ mi opět všichni dotazovaní odpověděli kladně.

⁶ S tímto kritériem souvisí otázka „Spáchal jste někdy, nebo jste někdy uvažoval o spáchání nezákonného činu, abyste financoval hru?“. Přestože všichni odpověděli záporně, je nutné vzít v potaz, že k nezákonným činům se málokterý člověk přiznává, proto nemusí být odpovědi v tomto případě zcela spolehlivé.

⁷ K tomuto znaku se vztahují další dvě otázky z mého průzkumu: „Učinila hra Váš život doma nešťastný?“, kdy pouze jeden gambler odpověděl ano, zbytek odpověděl záporně. Na otázku „Způsobila hra to, že jste se nestaral o prospěch rodiny?“ respondenti odpovídali stejně. Bohužel i tyto dvě otázky jsou sporné a opět se nemůžu spoléhat na stoprocentní pravdivost odpovědí. Každý patologický hráč si jen těžko dokáže přiznat, že jako živitel rodiny zklamal.

⁸ Každý ze šesti dotazovaných si alespoň jednou půjčil peníze na hazardní hru, jeden z nich se dokonce kvůli hře těžce zadlužil. Na otázku „Prodal jste někdy něco, abyste financoval hru?“ všichni dotázaní odpověděli záporně. U této otázky je opět nutné vzít v potaz možnou nepravdivost odpovědí. Stává se, že patologičtí hráči, kteří prohrají peníze na hracích automatech, dávají většinou obsluze něco do zástavy (například mobilní telefony), za to pak dostávají peníze na hru. Ve většině případech to končí tak, že telefon již zpátky nedostanou, protože peníze, které za něj dostali, prohrají. Tři diagnostická kritéria hazardního hráčství – hráč

2.2.2 Hazardní hry

Hazardní hry provázejí člověka již po staletí. Existují v každé společnosti a objevují se v různých formách. Spanier [1991: 5] definuje hazardní hru jako hru šancí nebo dovedností, kdy poměry vsazených částek k vypláceným výhrám nejsou v náš prospěch.

Pro jakéhokoliv hráče je paradoxně nejnebezpečnější právě výhra, která vyvolává silnou touhu po dalším pokračování ve hře. Nejdůležitější roli zde hrají peníze, které hráče přivedou do bludného kruhu hry, kdy s hrou přibývají problémy, před kterými hráč utíká zpět ke hře. Tak to jde pořád dokola. Některé formy hazardních her:

Hrací automaty

Tento druh hazardních her se u nás rozrostl především po listopadu 1989. Hrací automaty jsou počítače s naprogramovaným matematickým modelem a logickými obvody [Kol. 2002: 126]. Na jejich displeji jsou různé grafické prvky, které ukazují, v jaké herní úrovni se hráč právě nachází, kolik může za příchozí symboly vyhrát apod. K upoutání pozornosti člověka jsou automaty konstruovány tak, že blikají a zároveň vyhrávají nějakou především veselou a optimistickou znělku.⁹

Ve skutečnosti mají hrací automaty jen dvě herní úrovně [Kol. 2002: 126]. Na první úrovni je zákonem daná maximální možná výhra, na druhé úrovni však hráč může tuto výhru riskovat a pokračovat ve hře dál. Pokud ale automat na první úrovni „dává“, na druhé úrovni svoji rozdavačnost kompenzuje. Logické obvody porovnávají skutečné výhry s výhrami s povolenými [Kol. 2002: 126]. Zpravidla hrací stroje vrací 80% ze

---

hraje, aby unikl starostem, vrací se ke hře, aby získal prohrané peníze zpět a na hru si půjčuje – se potvrdila ve výzkumných rozhovorech, které jsem vedla s šesti patologickými hráči. V pozdějších kapitolách se potvrdí i některé z dalších teoretických poznatků.

⁹ Viděla jsem ale už i automaty, které se po každých zhruba pěti minutách hlasitě zasmějí a snaží se tím hráče zlákat.

vsazené částky. Pokud si tedy člověk jde zahrát za sto korun, po protočení této částky mu většinou na displeji zůstává něco kolem osmdesáti korun.

Automaty můžeme rozlišovat na zábavní nebo takzvané výherní.¹⁰ Hraní zábavních automatů se ani nedá počítat do hazardního hráčství, protože hráč si vlastně platí za svůj volný čas. Jejich rizikem je to, že u nich děti mohou trávit dlouhou dobu, mohou tím zanedbávat školu, ale může trpět i jejich zdraví [Nešpor 1994: 11]. Dalším problémem pak může být násilí, které je obsaženo v mnoha počítačových hrách a může pak negativně ovlivnit myšlení dítěte.

U výherních automatů si hráč nekupuje čas, ale možnost výhry [Nešpor 2006: 10], což už se řadí mezi hazard. Výherní automaty se ještě dělí na lehké a těžké podle výše vkladu a podle toho, kolik hráč může na takovém automatu vyhrát.

Fruit – machines jsou běžné výherní automaty, u nás nejznámější. Největším nebezpečím u těchto automatů je to, že „jedna otočka“ v základní hře bývá za velmi malou částku. Většinou od 1 do 5 korun. Hráči to podceňují a velmi často tyto částky navyšují. Na tomto typu automatů mohou hráči také riskovat. Pokud mu totiž na displej přijde určitá částka, může se pokusit ji zdvojnásobit tlačítky „panna“ nebo „orel“ nebo „risk“. Pokud se ale netrefí, nezískává nic. Hráče pak zláká vidina dvojnásobné výhry a častěji riskují.

V základní hře si může také gambler výhru, kterou mu automat dal „dole“, převést „nahoru“. V horní úrovni se už hraje za vyšší částky. Nejmenší jsou „5+5“, kdy se hráčovi ubírá pět korun z dolní úrovně a zároveň pět korun z horní úrovně. Výhry jsou pak větší a při způsobu této hry navíc platí i různé výhody: na válčích jsou mezi symboly ovoce i symboly žolíků, které při hře „nahore“ platí za jakýkoliv symbol; objevují se

---

¹⁰ Myslím, že lepší název pro tyto „jednoruké bandity“ by byl „proherní“.

i specifické symboly (různá letadla, kostičky, pyramidy, kuličky a mnoho jiných), které jsou nakresleny u symbolu některého z ovoce; pokud hráči přijdou tyto tři symboly v řadě, může například chytat určité vysoké částky na displeji nebo získat určitý počet posouvání válců, které mu přináší vysokou výhru apod. Tyto výhody hráče lákají a oni hrají za stále více peněz. Na těchto automatech se může v horní úrovni hrát i za „5+15“, „5+25“, „5+35“, „5+45“, „5+55“, „5+65“, „5+75“, „5+85“ a extrémně „5+95“, což znamená sto korun za jedno otočení.¹¹ Zjistila jsem, že existují už i automaty, na kterých si může člověk zahrát za pět set až tisíc korun za jednu otočku. Výhry jsou sice vyšší a vyšší, ale kredit na displeji rychleji ubývá a hráči častěji dohazují další peníze.

Sportovní sázky

Sázení má k hazardu velmi blízko. Znamé jsou sázky „na koníčky“ (výsledky dostihů), u nás se preferují sázky na sportovní utkání. Nejčastěji lidé sázejí na fotbal, hokej a tenis. V dnešní době si ale člověk může vsadit i na to, zda se Václav Klaus (když to bylo aktuální) opět stane prezidentem, nebo kdo vypadne v dalším kole z té a té soutěže (dnes aktuálně např. „Hlas Československa“).

V sázení má člověk možnost alespoň trochu ovlivnit to, zda vyhraje. Sázkari mají určité zkušenosti, rozumí sportu, sledují průběhy utkání, tabulky. Sázkových kanceláří existuje mnoho např. Fortuna, Tipsport, Chance, Sazka, Maxi-tip, SynotTip. Sázkari dnes mohou sázet dokonce přes internet, což jim nabízí online sázkové kanceláře jako Bet–At–Home, BetAndWin, BWin, Betway, Expekt nebo Sportingbet. Dále existuje mnoho sportovních webů jako Trefik.cz, Vitisport.cz, eSazeni.cz, Goal.cz, Eurotip.cz, Liga.cz, Tipovani.cz a internetových stránek, kde sázkari mohou sledovat aktuální výsledky zápasů (Livescore.com, Livesport.cz, Livegoals.com), které se právě hrají a chatovat si s ostatními sázkari,

---

¹¹ Veškeré informace a poznatky o tom, na jakém principu hrací automat funguje, jsem získala dlouhodobým pozorováním patologických hráčů a jejich hry v jedné z plzeňských heren.

předávat si své tipy apod.¹² Zatímco u hracích automatů jde o výhru nahodilou, v sázení mají na výhru vliv zkušenosti a dovednosti sázejícího. Přesto i oni se mohou stát patologickým hráčem.¹³ „Na letišti v New Yorku jsem se náhodou setkal s bezdomovcem, který tam přespával. Příčinou jeho neštěstí byly sázky „na koníčky“ (tedy výsledky dostihů). Jiného patologického hráče sázejícího na výsledky sportovních utkání jsem potkal na schůzce Anonymních hráčů (Gamblers Anonymous). Ostatně i u nás se léčil nejen jeden zadlužený a nešťastný patologický hráč, který se dostal do nesnází právě pro sportovní sázky.“ [Nešpor 2006: 10]

Karetní hry

Karetní hry, které mají svůj původ ve dvanáctém století, pocházejí z Číny [Spanier 1991: 10]. Hazardní karetní hry jsou velmi rozšířené.¹⁴ Největší hrozbou je situace, kdy karetní hráč přičichne k alkoholu. Alkohol hráče otupí a zdravý rozum jde pak stranou. Může vzniknout kombinovaná závislost, kdy problémy, které hráči nastaly kvůli hře, ho přivedou k řešení této situace alkoholem.

Hra v kostky

Tato hra se objevovala už v dobách staré Indie a je další nebezpečnou formou hazardu, která rozvíjí patologické hráčství. Hrací stroj hází třemi kostkami a hráč může sázet např. na čísla, která součtem kostek padnou, zda padne „malá“ (od čtyř do deseti) nebo „velká“ (od jedenácti do sedmnácti), popřípadě zda padnou tři stejná čísla.

---

¹² Veškeré adresy internetových stránek jsem získala od jednoho z vášnivých sázkařů.

¹³ V šesti rozhovorech, které jsem vedla s patologickými hráči, všichni respondenti na otázku, zda někdy sázeli na sportovní utkání, odpověděli kladně.

¹⁴ Téměř všichni z šesti dotázaných, se kterými jsem vedla výzkumné rozhovory, odpověděli, že už několikrát hráli karty o peníze.

Podobně se hraje i ruleta, kde hráči hádají čísla, která padnou, malou či velkou, sudou nebo lichou a mnoho dalších možností.¹⁵

Existuje mnoho dalších hazardních her, podrobněji jsem uvedla jen ty nejzákladnější. Mezi hazard lze zařadit i stírací losy, které člověk získá za poměrně malou částku peněz. Možnou výši výhry ale lidé přeceňují. Člověk setře los, zjistí, že nic nevyhrál, a tak si jde koupit los nový. Nebezpečné jsou ale i loterie nebo bingo.

2.2.3 Příčiny vzniku hráčské závislosti

Příčiny vzniku a rozvoje ovlivňuje více faktorů. Jsou to faktory biologické, kam patří třeba vrozené rysy temperamentu, impulsivnost, dobrodružnost nebo nízká míra empatie apod. Mezi další faktory, psychologické, se řadí např. deprivace z dětství, odmítání okolí, izolace nebo nevyřešený psychický konflikt. Dalším důležitým faktorem je faktor sociální, kde se může projevit naučené nežádoucí chování z rodiny nebo z některých skupin, špatné rodinné zázemí, vliv ostatních vrstevníků nebo nějaké party apod. [Fischer 2006: 73]

Příčiny můžeme dále dělit na vnitřní a vnější. Mezi vnitřní příčiny patří především osobnost hráče. Gambleři jsou většinou extroverti a rádi vyhledávají nové zážitky a zkušenosti, rádi riskují a projevuje se u nich větší agresivita a exhibicionismus [Kol. 2004: 6].

Vnějších příčin je mnoho. Uvedu zde jen některé. Velmi zásadní je příležitost ke hře. V dnešní době nacházíme automaty už nejen v hernách, ale i v restauracích. Navíc počet heren se neustále zvyšuje. Když má člověk výherní automat, který je vyroben tak, aby ho nalákal (blikání světel, různé druhy znělek, hudba), na očích, je samozřejmě náchylnější k tomu podlehnout a jít si zahrát. Proto v některých podnicích

---

¹⁵ Tři čtvrtiny z dotazovaných už někdy hráli v kostky o peníze a úplně všichni si vyzkoušeli i ruletu.

a hernách došlo k tomu, že jsou výherní automaty umístěny v samostatné neprůchozí místnosti s označením herna. Sem je pak zakázán vstup osobám mladším 18 let.¹⁶ Podle některých vyhlášek musejí být také hrací automaty umístěny v určité vzdálenosti od škol a jiných zařízení pro děti [Kol. 2004: 7].

Další vliv na to, aby člověk začal hrát, mají kamarádi a známí.¹⁷ Ti mají již s hazardní hrou zkušenost, slibují vzrušení, zábavu a hlavně zisk vysokých finančních částek. Nepřipouští si negativa hry ani ztrátu kontroly nad ní, samotnou závislost, možnost prohry. Myslí si, že můžou ovlivnit průběh hry, že znají strategie, které by jim pomohly nad hracím automatem zvítězit.

Dalším významnou příčinou jsou peníze v hotovosti. Pokud má člověk u sebe větší obnos peněz, je větší pravděpodobnost, že si zahraje. Největší návštěvnost (což mi ve výzkumném rozhovoru potvrdil i barman, který zároveň obsluhuje hernu) mají tyto podniky v době výplat. Na straně druhé hraní podporuje i nedostatek peněz, protože hráč si slibuje výhru a obohacení.

2.2.4 Fáze rozvoje patologického hráčství

Chorobné hráčství se vyvíjí ve třech fázích:

---

¹⁶ Přesto jsem nejménou zažila pohled na děti, kterým bylo sotva 17 let, stojící u hracích automatů.

¹⁷ To potvrzují i odpovědi gamblerů na mé výzkumné otázky, kdy všichni dotázaní připustili, že začali hrát díky svým kamarádům. Všichni se nechali zlákat od svých známých. Jeden z respondentů například začal hrát tak, že nejprve mu kamarád dal své peníze, aby mu za určitou provizi hrál na vedlejším automatu. Vyhrál, dostal za to slíbenou provizi, za kterou si zkusil zahrát. Vyhrál peníze, které už nebyly jeho kamaráda, ale které patřily jen jemu. Pak se stal gamblerem, protože paradoxně výhra je hlavním spouštěčem chorobného hráčství.

1. Fáze výher [Bartlová 1998: 47]

Patologické hráčství začíná nenápadně. Člověk si občas zahraje, což mu na začátku nezpůsobuje větší potíže. Sní o velké výhře, která se později dostaví. Tím se urychluje celý proces, protože hráč chce vyhrát ještě více. Neustále hýří optimismem, zvyšuje sázky a chodí hrát častěji. Pokud chodil dříve hrát do společnosti, přechází k tomu, že se izoluje od ostatních a hraje sám. Ostatním tvrdí, že vyhrál, přestože tomu tak není. Pokud problém nezačne řešit, dostane se do další fáze, která je daleko horší.

2. Fáze prohrávání [Pokorný, Telcová, Tomko 2002: 125]

V této fázi už se člověk stává patologickým hráčem, protože jeho myšlení se soustřeďuje výhradně jen na hru, se kterou už nedokáže přestat. Na hru si začíná půjčovat peníze od ostatních, ke kterým se chová bezohledně, protože jim nedokáže dluhy splácet. Snaží se před nimi i svou rodinou hraní skrýt, což se mu nakonec stejně nepodaří a v rodině nastávají vážné problémy. Bývá podrážděný, uzavřený, trpí jeho zdraví. Může dojít k tomu, že se bude snažit získat prostředky na hraní nezákonnou cestou. V této fázi se objevují i pokusy s hraním přestat.

3. Fáze zoufalství [Nešpor 2006: 14]

Konečná fáze, ve které už trpí hráčova pověst, hráč se odcizuje své rodině a přátelům a zůstává sám. Dále prohrává a ze svých problémů obviňuje druhé. Lituje sám sebe, upadá do depresí a panikaří. Pouští se do nezákonných činů, nejtypičtější jsou krádeže a zpronevěry. To pak vyústí v soudní jednání a tresty. Rodina se úplně rozpadá. Někteří dokonce uvažují o sebevraždě, mnoho z hráčů se hroutí a hledá únik v alkoholu nebo jiných návykových látkách.

2.2.5 Důsledky patologického hráčství

Důsledků chorobného hraní je mnoho. Bohužel si tyto následky svého počínání hráč neuvědomuje, protože žije jen svou hrou. Asi nejzávažnějším důsledkem je rozpad rodiny, zprerhání všech přátelských vazeb. Mnoho gamblerů je už ve fázi prohrávání rozvedených. Nakonec hráč zůstane sám.

„Než jsem začal hrát, měl jsem hodně přátel, ale ztratil jsem je. Bylo to proto, že jsem neměl čas nebo že jsem je podvedl. To se teď musí změnit.“ [Nešpor 1994: 42]

„Karty jsem hrál hned po vyučení, ale to jsem nehrál o nějaký velký částky peněz, to mu žádné problémy nedělalo. Ale začátkem roku 1992 mě chytla hra na hracích automatech. Odešel jsem od rodiny, ztratil jsem všechny přátele, protože už jsem neměl peníze, tak jsem si od nich vypůjčoval, ale už jsem je nevrátil, protože jsem je prohrál.“ Chorobný hráč, 30 let [Nešpor 1994: 15]

Dalším nebezpečným následkem je zadlužení hráče. S tím úzce souvisí násilnosti ze strany jiných osob, kterým hráč dluží vypůjčené peníze, ale sociální problémy, problémy s bydlením, což může v nejhorším případě vést až k bezdomovectví.

„Ženil se ve 24 letech, děti byly ve věku 9 a 4 roky. Manželství bylo do doby, než začal hrát, spokojené. Postupně prohrál asi 100 000 Kč, manželka se rozvádí. Vzhledem k tomu, oč rodinu připravil, se nechce soudit o byt. Nemá kde bydlet.“ [Nešpor 1994: 11]

Patologičtí hráči také zanedbávají své zaměstnání, školu, zájmy a koníčky. Prostředky k tomu, aby získali peníze na hru, začínají opatřovat nezákonným způsobem. Dopouštějí se krádeží, zpronevěry, ale i prostituce.

Celkově vede patologické hráčství k depresím, úzkostem, stresu. Chorobní hráči pak mohou propadnout alkoholu, v horším případě přemýšlí o sebevraždě, v nejhorším případě ji pak uskuteční.¹⁸

Hráči si také neuvědomují, jak nebezpečné je hraní pro jejich zdraví. Protože je hraní provázeno stresem, je ohroženo nejen jejich srdce (vyšší riziko infarktů), ale zvyšuje se i krevní tlak a může dojít ke zhoršení nemocí jako cukrovka, střevních chorob, blikání automatů dokonce může vyvolat epileptický záchvat. Trpí i hráčův pohybový systém. Díky dlouhotrvajícímu vysedávání u automatu se mohou objevit potíže s krční nebo bederní páteří, trpí samozřejmě i oči. Zvyšují se rizika problémů spojených s alkoholem a cigaretami, které většinou při hraní nesmí chybět. Celkově hráči zanedbávají své zdraví, výživu a stravu.

„U automatu jsem si zdraví ničil tím, že jsem vykouřil i 50 cigaret denně. Neustále jsem seděl na židli ohnutý a ničil si oči.“ [Nešpor 1994: 29]

„V duchu jsem si přehrával jeden z neúspěšnějších dnů, kdy jsem vyhrál. Konečně jsem přišel na minulé chyby a vyhrál jsem balík. To by bylo v pořádku, ale vzápětí mi naměřili tlak 230 na 150...“ . [tamtéž]

3 PATOLOGICKÝ HRÁČ

O patologických hráčích už zde bylo řečeno mnoho. Lidé, kteří jsou závislí na hracích automatech, si neuvědomují, jaké problémy jim mohou automaty přinést. V této kapitole jsem se zabývala lidmi, kteří jsou k rozvoji patologického hráčství více náchylní, gamblerskými mylnými iluzemi a možnostmi léčby patologického hráčství.

---

¹⁸ Žádný patologický hráč z mého výzkumu mi nepřiznal, že by někdy v důsledku hry pomýšlel na sebevraždu.

3.1.1 Nejohroženější skupiny

Hrozba patologického hráčství visí nad každým z nás, některé typy lidí jsou však ve větším ohrožení. Mezi ně patří, jak již bylo zmíněno, především muži, kteří jsou v porovnání se ženami ohroženi více.¹⁹ Žen s tímto problémem však může do budoucna přibýt, stejně jako přibývá žen závislých na alkoholu. Chorobné hráčství u žen má však ale daleko horší dopad na rodinu a výchovu dětí, než když chorobnému hráčství propadne muž.

Další ohroženou skupinou jsou děti a dospívající. U nich totiž vzniká nejen chorobné hráčství mnohem rychleji než u dospělých. Dětem a dospívajícím stačí k tomu stát se patologickým hráčem několik týdnů až měsíců. Jakákoliv závislost se u nich utváří rychleji.²⁰ Dospělý se stává gamblérem přibližně za jeden až tři roky [Nešpor 2006: 15].²¹

Více jsou ohroženi také profesionální hazardní hráči, kteří jsou si díky různým podvodům a naučeným trikům schopni na hracích automatech vydělávat. Ale jen nějaký čas, protože riziko, že hráčské vášni propadnou, je velmi vysoké. Jednou z rizikových skupin jsou nebezpečná povolání jako např. majitelé restaurací a heren²², lidé s vysokými a

---

¹⁹ Na otázky odpovídalo šest mužů, protože na ženu – gamblerku, jsem v rámci výzkumné sondy nenarazila.

²⁰ Mohou být ale i výjimky: V Americe jakýsi stařec, chorobný hráč, prohrál svoji rentu. Bez prostředků a zoufalý vzal vnukovi dětskou pistoli z umělé hmoty a šel vyloupit banku. Dostal však zvláštní peníze, které na ulici vybuchly. Penzista se tak na stará kolena ocitl ve vězení [Nešpor 1994: 19].

²¹ V mé výzkumné sondě byl věkový průměr dotazovaných 27 let a převážná většina z nich začala hrát automaty již ve věku, kdy jim ještě nebylo osmnáct let.

²² Dva z mých respondentů jsou barmany, jeden kuchařem. Pracují na rizikovém pracovišti, kde se objevují hrací automaty. Průměrná měsíční mzda respondentů se pohybuje kolem dvaceti tisíc korun.

nepravidelnými příjmy, také lidé, kteří pracují s velkými finančními hotovostmi.

Další ohroženou kategorií jsou hyperaktivní děti s poruchami pozornosti. Většinou se zaměřují jen na tak zvané „zábavní automaty“, dostávají se do prostředí heren a přichází do styku s hazardními hráči, kteří na ně mají negativní vliv. Je zajímavé, že přestože jsou hyperaktivní a nedokáží vydržet chvíli na jednom místě, u hracích automatů dokáží vydržet i několik hodin v kuse. Přicházejí však o čas učit se dovednostem v mezilidských vztazích a o možnost žít normálním životem.

Hráčství propadají také nezaměstnaní, děti, které byly v dětství časově zanedbávány, děti, jejichž rodiče nebo rodina hraje nebo hrála hrací automaty,²³ lidé v krizové životní situaci, ale i vysokoškolští profesori nebo bankovní úředníci. Samozřejmě sem patří i skupina lidí, kteří mají problémy s alkoholem nebo drogami.²⁴

3.1.2 Bludy patologického hráče aneb v co gambler věří

Patologičtí hráči mají mnoho iluzí, které vedou k pokračování ve hře, protože si toto pokračování opodstatní zdánlivě rozumnými důvody. V tyto důvody – bludy – hráč pevně věří, k tomu napomáhá i to, že ostatní gambleři sdílí stejné názory a důvody se stávají důvěryhodnějšími. Mezi takzvané hráčské bludy patří [Nešpor 2006: 22]:

1. Blud o rychlém zbohatnutí. Jak již bylo dříve řečeno, výhra znamená pro patologického hráče obrovské nebezpečí. Po

---

²³ Pouze jeden z šesti dotázaných přiznal, že někdo z jeho příbuzenstva hraje hrací automaty.

²⁴ Na otázku „Máte problémy s alkoholem nebo drogami?“ všichni dotázaní odpověděli v mé výzkumné sondě záporně. Opět se ale zde nabízí možnost, že zapírají své problémy, takže odpovědi mohou být s velkou pravděpodobností lživé.

výhře totiž vždy přichází daleko větší prohra. Protože je ale hráč fixován na vidinu výhry, zážitek prohry je tedy potlačován a hráč dohazuje další a další peníze. Aktivní patologický hráč jednoduše nemůže hrou zbohatnout.

2. Blud o zajímavosti hry. Mnoho hráčů tvrdí, že hrají pro zábavu, vzrušení.²⁵ Ve skutečnosti je ale hraní velmi namáhavé, jednotvárné a vyčerpávající. Provází ho napětí a stres, což může poškodit organismus, způsobit deprese, ale i zvýšit možnosti onemocnění srdce – např. infarkt.
3. Blud spořitelny. Patologický hráč žije v domnění, že by někdy mohl získat zpět prohrané peníze. Nešpor [2006: 22] říká, že „si tak vlastně plete hernu, kde jeho peníze nenávratně zmizely, a pobočku spořitelny, kde by si je mohl vyzvednout, kdyby je tam ovšem uložil.“ Hráč očekává, že dostane peníze, které do ní vložil, zpět.
4. Blud o úniku a odreagování. Hráči se domnívají, že hrou se odreagují, uniknou před rodinnými nebo pracovními problémy. Samozřejmě je to omyl. Hraním člověk nemůže uniknout problémům a starostem. Spíše to končí tak, že díky hře problémy narůstají a starosti přibývají.
5. Blud o vlastní genialitě. Chorobný hráč si myslí, že přišel na systém, pomocí kterého by mohl zvítězit nad hracím automatem nebo ruletou. Příkladem je vysokoškolský profesor matematiky, který se v důsledku tohoto bludu stal silným patologickým hráčem.

---

²⁵ Všichni účastníci výzkumné sondy odpověděli, že hrají pro zábavu, že je to pro ně adrenalin. Jeden mi dokonce řekl, že si tím vynahrazuje sex, který mu už nedává pocity, jaké mu přináší hraní.

6. Blud o tom, že já to mám přece pod kontrolou. Mnozí lidé hazardní hry podceňují a jsou přesvědčeni o tom, že jim nehrozí, že se stanou gamblery. Ale právě u těchto lidí vzniká velmi často a nepozorovaně patologické hráčství.
7. Blud o tom, že se nikdo nic nedozví. To je však zcela nereálné. Aktivní patologický hráč, přestože se mu nějakou dobu vede problém tajit, nakonec svou hráčskou vášeň neutají. Půjčování peněz nebo rodinné a pracovní problémy, které si hrou způsobí, nelze přehlédnout.
8. Blud o štědrých automatech a laskavé štěstěně. Gambleři mají naivní představu o automatech, které „dávají“, ze kterých zaručeně vytáhnou peníze.
9. Blud o výhře. Výhra však přináší zákonitou prohru, takže představa o tom, že skončím, až vyhraji hodně peněz, je mylná.
10. Blud o odpovědném hráči. Hraji, protože se potřebuji postarat o rodinu, získat pro ni peníze. Místo toho ale rodina trpí.
11. Blud o nóbli společnosti. Hráči si myslí, že když budou hrát hazardní hry, dostanou se do vznešené společnosti. Ve skutečnosti se mohou dostat do společnosti, která jim jen uškodí a bude je ve hraní podporovat.
12. Blud o kamarádovi. Pro hráče je automat společníkem, který si s ním dokáže i povídat. Skutečnost je opět jiná. Hraní totiž vede k izolaci, rozpadu rodiny, zpretrhání přátelských vazeb a samotě.
13. Blud o nedokončenosti. Hráč trpí pocitem, že nedokončil rozdělanou práci. Vrací se k ní (k hraní), aby ji dokončil.

14. Blud o účelu peněz. Hráč považuje peníze jen za nástroj, který používá ke hře. V tom hráč vidí hlavní podstatu a funkci peněz.
15. Blud o dlužích. Patologický hráč si je jist, že jeho hlavní problém spočívá v dlužích. Nebýt jich, vše by bylo v pořádku. Neuvědomuje si, že elementárním problémem je samotné patologické hráčství, které ho do dluhů přivedlo.
16. Blud o tom, že když člověk vyhrál jednou, musí vyhrát pokaždé, a proto se neustále vrací ke hře. Opět se zde objevuje známé pravidlo, že výhry vedou jen k prohram.

„Když jsem hrál poprvé, tak jsem vyhrál. Začalo se mi to líbit a tak jsem chodil hrát častěji. Ze začátku jen za malé částky a pak za velké. Někdy to vyšlo, ale většinou ne. Když už jsem prohrával dost peněz, hrál jsem dál a říkal jsem si teď to musí vyjít a stejně to nevyšlo.“ [Nešpor 1994:17]

3.1.3 Léčba patologického hráčství

Léčení patologického hráče je dlouhý a náročný proces, přesto se chorobné hráčství dá překonat. Protože se při léčbě pacientů závislých na hracích automatech používají stejné postupy jako při léčbě závislostí na alkoholu nebo jiných návykových látkách, může jejich léčba probíhat současně [Nešpor 1994: 31]. Dále se hráči mohou léčit na specializovaných odděleních, účinné jsou i některé svépomocné příručky tam, kde není problém v pokročilejším stadiu [Nešpor 2006: 21].

Ambulantní léčba

Hráč dochází například jedenkrát týdně za svým terapeutem nebo se setkává se skupinou lidí, kteří mají stejný problém a pracuje s nimi, rozebírá s nimi svůj i jejich stav a pocity. Ambulantní léčbu můžeme

vyhledat například v ordinacích pro léčbu závislostí, ale i v některých poradnách pro rodinu, manželství, pomohou i soukromí psychologové.

Ústavní léčba

Ústavní léčbu je nutno podstoupit, pokud ambulantní léčba nestačí, nebo pokud hrozí riziko sebepoškozování a pokračování životních komplikací jako např. trestné činnosti [Dvořák, Nešpor 1998: 59]. Při specializované léčbě, kterou u nás nabízí například Psychiatrická léčebna v Bohnicích, se provádějí praktiky jako skupinová terapie, nácvik relaxačních technik nebo práce s rodinou. Po ústavní léčbě musí hráč navštěvovat léčbu ambulantní.²⁶

Některé léčebné postupy

Nejdříve je potřeba posoudit stav pacienta, zda se opravdu jedná o patologické hráčství, jakými jinými poruchami pacient trpí a jestli se nejedná o kombinovanou závislost (např. hráčství a alkohol) [Marhounová, Nešpor 1995: 99]. Rozhoduje se, jestli se pacient bude léčit ústavně nebo bude docházet jen ambulantně. S posouzením stavu souvisí motivační trénink, při kterém hráč vyplňuje dotazníky sloužící k diagnostice poruchy. Při vyplňování si může hráč uvědomit problémy, do kterých ho hra dostala a to posiluje jeho motivaci k tomu, aby s hraním skončil. Hráč si dále musí spočítat své výdaje a naplánovat si, jakým způsobem bude moci splácet dluhy. Musí si udělat pořádek i sám v sobě tzn. docházet na individuální a skupinové terapie, psát si deník apod.

Kognitivně – behaviorální terapie. Sem patří postup nazývaný víceetapňová obrana [Marhounová, Nešpor 1995: 99]. První fáze spočívá ve vyhýbání se spouštěčům hazardní hry. Je to vysoký obnos finančních volných prostředků nebo místa, kde se hazardní hry provozují. Na dalších

---

²⁶ Ze šesti gamblerů, které jsem zpovídala, se ústavně léčil údajně jen jeden. Po šestitýdenní léčbě pak docházel ještě na léčení ambulantní, bohužel se po třech měsících abstinence vrátil zpět ke hře. Naneštěstí v daleko větší míře než před léčbou.

úrovních musí hráč zvládnout nebezpečné emoce a dokázat rychle zastavit recidivu.²⁷

Pacienti si také nacvičují různé obtížné životní situace, ke kterým patří například ucházení se o nové zaměstnání, protože o předchozí v důsledku hry přišel. Potřebná je též práce s rodinou, používá se také arteterapie – terapie pomocí kreslení, kdy hráč v obrázcích odráží například své pocity. Nejdůležitější je dlouhodobé doléčování – skupinová terapie i jiné formy, V USA nejpoužívanější forma Anonymních hráčů [Marhounová, Nešpor 1995: 101].

„Nevym, co bych dělal. Kdybych se nedal na léčení, asi bych zase něco vykrad a stratil bych svobodu.“ Pravopis hazardního hráče, 21 let, je autentický. [Nešpor 1994: 52]

„Co bude dál po léčbě, to nevím, protože nemám kde bydlet, nemám občanku, prakticky vůbec nic. Ale když si během léčby najdu bydlení a práci, tak chci splatit dluhy a žít normálně jako ostatní s denníma radostma i starostma.“ [Nešpor 1994: 55]

Podobně jako v procesu rozvoje patologického hráčství prochází hráč i v procesu uzdravování třemi stadii [Nešpor 2006: 14]:

1. Stadium kritičnosti

Hráč si začíná uvědomovat svůj problém a vyhledává pomoc. Přestává hrát a zavádí si jakýsi finanční plán, ve kterém si například naplánuje splácení dluhů. Má jasnější mysl, nefantazíruje, dokáže se správně rozhodovat, přijímá skutečnost, že je patologickým hráčem. Většinou se v této fázi vrací do zaměstnání, pokud o něj v důsledku hry přišel.

---

²⁷ Návrat poruchy po zdánlivém uzdravení.

2. Stadium znovuvytváření

Hráč splácí dluhy, vztahy s jeho blízkými se zlepšují, rodina a přátelé mu začínají důvěřovat čím dál více. Snaží se nahradit škody, které způsobil. Hledá si nové zájmy a stanovuje si cíle pro život. Nejdůležitější v této fázi je to, že se mu vrací ztracená sebeúcta, sebevědomí a klid.

3. Stadium růstu

Bývalý hráč už vůbec nemyslí na hru, ani o ní nepřemýšlí. Nastávající problémy dokáže klidně a rozumně řešit. Začíná chápat nejen sám sebe, ale i ostatní, dokáže jim pomáhat. V této fázi začíná pro bývalého hráče nový život.

Pokud jde vše, tak jak má, každé stadium uzdravování trvá přibližně rok.

Rychlokurs Prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc. obsahuje jednoduchá doporučení, která mohou pomoci překonat problémy s hazardní hrou [Nešpor 2006: 8]:

- Přiznejte si svůj problém.
- Vyhýbejte se všem hazardním hrám.
- Vyhýbejte se prostředí, kde se provozují hazardní hry.
- Nenoste u sebe větší částky.
- Dluhy splácejte plánovitě a inteligentně. Neslibujte věřitelům nemožné, přiznejte jim svůj problém s hazardní hrou a splácejte takovým tempem, aby vám i rodině zbylo na obživu a rozumné potřeby.
- Nepijte žádný alkohol a neberte drogy, zejména ne v rizikovém prostředí.

- Nepřepínejte se. Mezi prací a odpočinkem by měla být zdravá rovnováha. Vyčerpaný člověk se špatně ovládá.
- O svém problému řekněte v rodině, může vám pomoci problém překonat.
- Připomínejte si výhody toho, když nehrajete a nevýhody hazardní hry.
- Naučte se využívat linek telefonické pomoci.
- Tyto zásady je třeba dodržovat dlouhodobě, nejlépe trvale. Dlouhodobé by mělo být i léčení, i když po několikaleté abstinenci stačí např. ambulantní kontroly jednou za měsíc.
- Kdyby se ani při upřímné snaze a dodržování výše uvedených zásad nedařilo problém překonat, vyhledejte co nejdříve ústavní léčbu, aby se vaše situace zbytečně nezhoršovala.

3.1.4 Organizace Anonymní hráči

Svépomocná organizace Anonymní hráči (Gamblers Anonymous) vznikla v USA po vzoru organizace Anonymní alkoholici [Nešpor 2006: 86]. Historie sahá až do roku 1957, kdy se náhodou setkali dva muži, patologičtí hráči, a začali si spolu o svých problémech povídat. Pravidelné schůzky a debaty, na kterých si postupně uvědomovali svůj problém i jeho řešení, jim pomohli k tomu, že už se ke hře nevrátili. Uvědomili si, že předejít recidivě mohou jen díky změně své povahy a převzali duchovní principy (nejkvalitnější rysy lidské mysli – laskavost, velkorysost, poctivost, pokoru), které používá mnoho lidí překonávajících jiné závislosti. Rozhodli se, že o své abstinenci budou mluvit s jinými patologickými hráči a budou jim tím dávat určitou naději na uzdravení. První setkání Anonymních hráčů se tedy uskutečnilo 13. 9. 1957 v Los Angeles v Kalifornii.

Tato organizace není na úrovni profesionální léčby, jde spíše o jakési doplnění nebo vylepšování, obohacení profesionální léčby. Anonymní hráči existují i v České republice, setkání, na jehož vzniku se podílel Prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc., a které on sám vedl, poprvé proběhlo v Psychiatrické léčebně v Praze – Bohnicích.

Anonymní hráče tvoří skupiny mužů a žen. Na sezeních, která vede vždycky jeden z patologických hráčů, si sdělují své zážitky, pocity, řešení svých problémů. Navzájem si dodávají sílu bojovat proti chorobnému hráčství. Členství v organizaci se platit nemusí, nejdůležitější je ale podmínka chtít přestat hrát.

Z dopisu amerického chorobného hráče, člena organizace Gamblers Anonymous [Nešpor 1994: 82]:

„Jmenuji se Denis a jsem nutkavý hráč. Nehraji posledních 14 měsíců. Pro mě, moji ženu a malého syna to je nejlepší období života. Když jsem začal chodit do organizace Anonymních hráčů, život se změnil. Už nemám bezesné noci a nesnažím se najednou vyřešit veškeré finanční problémy. Postupuji krok za krokem.“

Program uzdravení organizace Gamblers Anonymous

Uvádím zde kroky představující program uzdravení organizace Anonymních hráčů [Nešpor 2006: 87]:

1. Přiznali jsme si, že ve vztahu k hazardní hře jsme bezmocní, že naše životy se staly nezvládatelné.
2. Dospěli jsme k závěru, že Síla větší než my sami, nás může vrátit normálnímu myšlení a životu.
3. Rozhodli jsme se svěřit svoji vůli a své životy péči této Síly, jak jí rozumíme.

4. Zkoumali jsme sebe a provedli jsme nebojácně vlastní morální a finanční inventuru.

5. Přiznali jsme sobě a jiné lidské bytosti přesnou povahu svých chyb.

6. Byli jsme naprosto připraveni se těchto vad charakteru zbavit.

7. Pokorně jsme požádali Boha (jak mu rozumíme), aby naše nedostatky odstranil.

8. Udělali jsme seznam všech lidí, kterým jsme ublížili, a byli jsme svolní s tím všechny odškodnit.

9. Tyto lidi jsme přímo odškodnili, kde to bylo možné, s výjimkou situací, kde by to poškodilo je nebo jiné.

10. Pokračovali jsme v provádění osobní inventury, a když jsme udělali chybu, pohotově jsme to přiznali.

11. Prostřednictvím modlitby a meditace jsme usilovali o to, zlepšovat vědomý kontakt s Bohem, jak mu rozumíme, a modlili se pouze za to, abychom poznali jeho vůli a měli sílu ji provádět.

12. Ve všech záležitostech jsme usilovali tyto zásady uskutečňovat a toto poselství jsme se snažili předávat dalším nutkavým hráčům.

Členové organizace Anonymních hráčů drží pospolu, navzájem si pomáhají a povzbuzují se. Mají jakýsi program jednoty, který zde pro ukázkou uvedu. Zdrojem je předchozí publikace [Nešpor 2006: 87]:

Zkušenost ukázala, že pro udržení jednoty jsou důležité následující zásady:

1. Náš společný prospěch je na prvním místě, osobní uzdravení záleží na jednotě skupiny.

2. Naši vedoucí nejsou než důvěryhodní služebníci, nevládnou.
3. Jedinou podmínkou členství v Anonymních hráčích je touha přestat hazardně hrát.
4. Každá skupina se řídí sama s výjimkou záležitostí týkajících se jiných skupin nebo Anonymních hráčů jako celku.
5. Smysl Anonymních hráčů je jediný – předávat toto poselství nutkavým hráčům, kteří dosud trpí.
6. Anonymní hráči nesmí propůjčovat své jméno žádnému vnějšímu podniku nebo zařízení, ani ho podporovat nebo financovat, aby nás problém peněz, vlastnictví nebo prestiže neodváděl od našeho prvotního účelu.
7. Každá skupina Anonymních hráčů má být plně soběstačná a odmítat příspěvky zvenčí.
8. Anonymní hráči mají navždy zůstat neprofesionální, ale naše střediska poskytující služby mohou zaměstnávat specializované pracovníky.
9. Anonymní hráči, jako takoví, nemají být organizováni, ale můžeme vytvářet rady nebo výbory přímo zodpovědné těm, kterým slouží.
10. Anonymní hráči nemají určitý názor na zevní záležitosti, proto organizace Anonymních hráčů nesmí být vtahovaná do veřejných sporů.
11. Naše vztahy k veřejnosti jsou spíše založeny na tom, že lidi přitahujeme, než abychom je přesvědčovali. Vždy potřebujeme zachovávat osobní anonymitu, ať na úrovni tisku rozhlasu, filmu nebo televize.
12. Anonymita je duchovním základem Anonymních hráčů, který nám vždy připomíná, že principy je třeba stavět výše než osobnosti.

Na závěr povídání o organizaci Anonymních hráčů bych ještě uvedla některé slogany, které tato organizace má a používá. Čerpám opět z předchozího zdroje, str. 93:

- Abstínovat právě dnes (One Day at a Time). Podobně jako, když jde člověk po nějaké cestě, i zde je třeba ubírat se krok za krokem.

- Nejdůležitější nejdříve (First Things First). Ze všeho nejdříve je třeba zachovávat abstinenci. Tím se vytvářejí předpoklady k řešení problémů v různých oblastech života a dosahování dalších životních cílů.

- I tohle přejde (This too will pass). Záležitosti, které zpočátku vypadají velmi nepříznivě, se často vyřeší uspokojivěji, než člověk předpokládal. A navíc čas vyléčí většinu bolestí.

- Abstínovat se dá (It can be done).

- Dívej se na věci z dobré stránky (Be positive). A to se netýká jen výhod abstinence.

- Napodobuj, až uspěješ (Fake It Till You Make It). I když někomu mohou připadat osvědčené postupy používané při překonávání patologického hráčství divné, vyplatí se je mechanicky napodobit. Vnitřně přijaty mohou být až později.

- Snadno to jde (Easy Does It). Tato zásada vybízí k tomu, aby se patologický hráč vyhýbal nadměrnému stresu a vedl rozumný životní styl.

- Předej to (Turn It Over). Slogan vybízí k tomu, aby člověk přijímal věci, které nelze změnit, a nezabýval se jimi. Je projevem víry v to, že vše, co člověka potkává, nějakým způsobem slouží jeho prospěchu.

- Zásada 7/7 říká, že pokud je člověk v krizi, nebo začíná abstinovat, měl by navštívit setkání Anonymních hráčů nebo Anonymních alkoholiků 7× během 7 dní v týdnu, tedy každý den. To je možné v amerických velkoměstech, kde se v různých čtvrtích scházejí skupiny

Anonymních alkoholiků, hráčů nebo narkomanů v různých dnech v týdnu a pokrývají tak celý týden. To, že by se v situaci ohrožení měl člověk léčit daleko intenzivněji, platí i ovšem u nás.

4 BLÍZKÉ OKOLÍ HAZARDNÍCH HRÁČŮ

V této kapitole jsem se zaměřila na okolí patologických hráčů. Hráčská závislost totiž s sebou přináší celou řadu negativních jevů, které se projevují ve společnosti, v zaměstnání, ale především v rodině.

4.1 Účinky patologického hráčství na partnerky

Vzhledem k tomu, že patologickému hráčství propadají spíše muži, zaměřila jsem se především na partnerky gamblerů. Tyto ženy prožívají leckdy těžší chvíle než samotný patologický hráč, propadají depresím a pocitům beznaděje. Hráči s nimi tráví čím dál méně času, zanedbávají celou rodinu, narůstají dluhy. Patologické hráčství partnera může vést k úplnému vyčerpání, které se pak odráží na fyzickém, ale především na psychickém stavu těchto žen. Mnoho z nich může nastalá situace dovést dokonce až k sebevraždě. Manželky a partnerky většinou prochází těmito stádii [Nešpor 2006: 95]:

1. Stadium popírání

V této fázi si partnerky často neuvědomují závažnost problému. Hazardní hru partnera omlouvají, jeho hraní přijímají, dokonce o hře mohou samy uvažovat. Někdy na popud nebo nátlak partnera samy začínají hrát. Se starostmi, které kvůli závislosti svého partnera mají, se nikomu nesvěřují. I po zjištění toho, že partner nezaplatil účty, jsou schopny jeho jednání omlouvat.

V tomto stadiu gambleři podvádí své partnerky, lžou jim. Tajně si půjčují finanční prostředky, které nestačí vracet. Půjčují si od kamarádů, bank, v horším případě od lichvářů. Mohou partnerce krást prostředky

našetřené na vedení domácnosti nebo rozprodávat svůj osobní ale i rodinný majetek. Více a více se zadlužují, finanční krize roste a dostávají rodinu do stále větších ekonomických problémů. Závislost na hře je natolik silná, že převyšuje jeho dřívější hodnoty, ztrácí zájem o rodinu i blízké lidi. Tím ztrácí i své přátele.

I přesto dokáží hráči v této fázi partnerku umluvit. Používají výmluvy, kterým nakonec partnerka uvěří. Nepřipouští si, že by její partner mohl být závislý. To vede k pokročení do dalšího stadia.

2. Stadium stresu

Patologičtí hráči tráví v hernách veškerý svůj čas, takže tráví méně času s rodinou. [Kol. 2004: 12] Hraní ovlivňuje jejich pozici v zaměstnání, v nejhorším případě o práci přijdou úplně. Závislost si nepřipouští.

Žena si konečně plně uvědomuje partnerův problém a snaží se ho regulovat. Dochází u ní k narušení důvěry. Na partnera naléhá, aby s hraním skončil, proto vznikají častější hádky, může dokonce narůstat agresivita u patologického hráče. Objevují se potíže v oblasti intimního života, partnerka se cítí odmítána. Za partnera platí účty a dluhy. V této fázi se partnerka také může vyhýbat přátelům i rodině. Cítí se velice osamělá, ale i přesto se se svými problémy nechce s nikým dělit, protože se cítí zahanbená.

3. Stadium vyčerpání

Partnerky panikaří, zmatkují, ztrácí schopnost rozumně uvažovat, což vede k snížené schopnosti aktivně jednat. Objevují se pocity úzkosti, beznaděje, tělesné potíže i partnerčiny pochyby o jejím duševním zdraví.

Obvykle v této fázi dochází k rozvodu. Partnerky hráčů prožívají jejich závislost a problémy, které s sebou přináší, nejintenzivněji, a mohou se nervově zhroutit, propadnout alkoholu. Toto je stadium beznaděje a zoufalství, mohou se tudíž objevit i sebevražedné pokusy nebo jen

myšlenky na ně. V této fázi je žena opravdu zoufalá, a tak může také sáhnout k dalšímu nešťastnému rozhodnutí – vzít si dítě jako rukojmí proti závislému otci. To samozřejmě naruší vztah dítěte s otcem a později to může vést k nerespektování mužské autority.

„Chorobné hráčství v rodině působí nepříznivě na výchovu dětí a jejich duševní vývoj. Děti možná nedokáží problém pojmenovat, většinou však vycítí, že v rodině není něco v pořádku. Mladší děti mají sklon přeceňovat důsledky svého chování a dokonce i myšlení. Dítě si tak může spojit napětí v rodině se svým špatným školním prospěchem, nebo s tím, že neuklízí. Narůstají v něm pocity viny.“ [Nešpor 1996: 66]

4.2 Uzdravování partnerky patologického hráče

Každá žena patologického hráče by, jak uvádí Nešpor [2002: 45], měla, myslet především na sebe a hlavně na sebe nepřebírat vinu, kterou má na věci její partner. Měla by se zásadně vyhýbat alkoholu a jiným návykovým látkám. Může provést opatření jako oddělení společných financí, založit si vlastní konto, ke kterému by partner neměl přístup [Dvořák, Nešpor 1998: 75]. Může si například zajistit, aby manželova výplata chodila rovnou na její účet, ze kterého může vybírat finanční prostředky pouze ona. Měla by si taky dopřát jisté rozptýlení a odpočinek, cokoliv, co odvede její pozornost od možného zhroucení.

V procesu uzdravování uvádějí americké prameny také tři fáze [Nešpor 2006: 63], které zde lehce nastíním.

V prvním, kritickém stadiu, žena hledá pomoc. Nachází ztracené přátele a získává zpět realistický pohled na své záležitosti. Odmítá platit partnerovy dluhy a přestává si dávat za vinu to, co se stalo. V dalším stadiu, znovuvytvoření, se jí vrací sebedůvěra a sblížuje se s rodinou. Dokáže rozumně řešit problémy a rozhodovat se. Lépe se dorozumívá s okolím, je chápavější vůči druhým a svému okolí pomáhá. V poslední

fázi - fázi růstu – se partnerce navrací ztracená důvěra a cit k manželovi. Žena získává pocity uvolnění, uspokojení i radosti z úspěchu.

Partnerky patologických hráčů, stejně jako oni, mohou vyhledat odbornou pomoc, kterou může být například manželský poradce, účinnější psychoterapie, v krizových situacích poslouží také linky telefonické pomoci nebo centra krizové intervence. V zahraničí dokonce fungují organizace manželek patologických hráčů, Gam – Anon, které pracují na stejných principech jako organizace Anonymních hráčů [Nešpor 2004: 91].

Nejen život gamblera, ale i život s gamblerem je náročný. Každý člověk, který propadne hráčské vášni, si hodně vytrpí. A přestože se mu podaří připustit si svůj problém a začne se léčit, nikdy si nemůže být jist, že do toho nepadne znovu.

5 ZÁVĚR

Závěrem bych se ráda lehce zmínila o prevenci. Sociálně patologické jevy jsou v soudobé společnosti velmi rozšířeny. Příčin, které vedou k patologickému hráčství, je mnoho. Chorobnému hráčství nelze tedy jen předcházet, prevence má daleko širší dosah a má mnoho společného s prevencí problémů způsobených alkoholem nebo drogami [Wasserbauer a kol. 1999: 69].

Velkým problémem patologického hráče je možná recidiva, která by se neměla podceňovat, ale ani přeceňovat, musí se co nejrychleji zastavit. Pokud se to hráči podaří, měl by se zamyslet nad tím, co mu samotná recidiva přinesla a do budoucna se tím vyvarovat chyb. Nejlepší však je recidivě předcházet nebo na ni být připraven.

Možnosti jak předcházet recidivě [Nešpor 1994: 56] je zbavit se fantazií o výhrách a o úspěšných dnech, kdy se podařilo hráči nad hracím automatem vyhrát. Hráč si musí uvědomit, kam ho hazardní hra dostala, podrobit své snění kritice a oprostít se od falešných očekávání od hry. Měl by být ostražitý a včas rozpoznat nebezpečí recidivy. To se pak projeví tím, že se například vyhne nebezpečným situacím, místům, známým. Důležité je, jak uvádí literatura [Kol. 2004: 49], odmítat stavy jako úzkost, smutek, nuda, hněv. To jsou pocity, které mohou vést k recidivě. Nejlepším lékem, jak vybědnout z těchto emocí, je jakákoliv vydatnější tělesná aktivita (práce, cvičení, atd.) nebo naopak relaxace, jakou je například jóga.

Nejúčinnějším postupem je psychoterapie [Vykopalová 2001: 31], kdy hráč má možnost o svých problémech mluvit s někým, kdo ho chápe. Výsledkem souhrnu všech těchto úrovní je vést rozumný způsob života tj. hlavně vyhýbat se místům, kde se hraje, lidem, kteří hrají a mohli by člověka strhnout ke hře, nemít při sobě velkou finanční hotovost, umět relaxovat, dělat si radost a vybírat si záliby, které jsou neslučitelné s hrou.

Největší prevencí pro každého člověka je tedy především se vyhýbat hazardním hrám. Školy by měly informovat své žáky o škodlivosti hazardních her, zasazovat se také o to, aby se ve školních budovách a v jejich okolí neobjevovaly žádné formy hazardu, herny apod.

Pro prevenci patologického hráčství jsou důležitá také média, která mohou informovat širokou veřejnost o nebezpečí hazardních her, o jejich následcích, napomáhat i lepšímu způsobu trávení času. Důležité jsou také zákony, které by měly snižovat dostupnost hazardních her nebo omezovat některé hazardní hry. Všechny tyto sféry (školy, pracoviště, média atd.) mohou ovlivnit prevenci problémů způsobených hazardní hrou.

Sociálně patologické jevy se vyskytují v každé společnosti. V této práci jsem se na tyto jevy zaměřila, konkrétně pak na jeden z nich – gamblerství. Myslím si, že v dnešní době je to hodně aktuální téma, kterému je podle mého názoru věnováno málo pozornosti. Provozovny hracích automatů dnes člověk bohužel najde doslova na každém kroku. Je to jedna z mnoha příčin, které jsem v práci uvedla, kdy člověk může začít hrát. Snadno přijde do kontaktu s hracím automatem. Důsledky patologického hráčství jsou mnohdy tragické. V práci jsem dále popsala nejen fáze rozvoje patologického hráčství, s čímž souvisí i kapitola nejohroženější skupiny, ale i fáze uzdravování chorobného hráče. V souvislosti s léčbou patologického hráčství jsem se krátce zmínila o americké organizaci Anonymních hráčů. Krátkou část jsem věnovala manželkám a partnerkám patologických hráčů, které po jejich boku také procházejí nepříjemnými stadii.

Veškeré teoretické poznatky načerpané z odborné literatury vztahující se k problematice, jsem doplnila o krátkou výzkumnou sondu s šesti patologickými hráči, která v převážné většině případů tyto poznatky potvrdila a já jsem dokázala, že uvedené teorie fungují i v praxi. Dále je práce doplněna o krátký rozhovor s primářem MUDr. Karlem Nešporem,

CSc., který mi zodpověděl pět otázek, zabývajících problematikou patologického hráčství.

Práce mi dala možnost získat nové informace o tomto sociálně patologickém jevu. Pomocí rozhovorů a setkání s lidmi, kteří trpí závislostí na hracích automatech, jsem se mohla vžít do jejich situace, alespoň trochu nahlédnout do jejich psychiky a pocitů. Aby se mi to podařilo co nehlouběji, zkusila jsem si také v rámci výzkumu zahrát. Na hracím automatu, do kterého jsem hodila dvacet korun, jsem vyhrála sto korun. Hýřila jsem optimismem a měla jsem chuť ve hře pokračovat. V ten moment jsem si uvědomila, že takhle začíná „kariéra“ patologických hráčů. Naštěstí zvítězil rozum, výhru jsem si nechala vyplatit a podruhé už jsem hrát nezkoušela. Tato zkušenost mi ukázala, jak je výhra nebezpečná a že tato závislost může postihnout naprosto kohokoliv.

Proto je tato práce pro mě rozhodně velkým přínosem a doufám, že bude přínosem a zároveň prevencí i pro ty, kteří si ji přečtou.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- Bartlová, S. *Sociální patologie*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví 1998.
- Dvořák, V., Nešpor, K. *Prevence trestné činnosti související s návykovými látkami*. Praha: Armex 1998.
- Eysenck, H.J. *Crime and Personality*. London: Rotleuge and Kegan 1964.
- Fischer, S. *Sociální patologie: Propedeutika*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně 2006.
- Kolektiv autorů. *Studijní materiály dvoustupňového vzdělávacího programu pro terénní sociální pracovníky - stupeň II. II./4, Sociálně patologické jevy: gambling, drogové závislosti, lichva*. Brno: Drom 2004.
- Kraus, B., Hroncová, J. a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus 2007.
- Marhounová, J., Nešpor, K. *Alkoholici, feťáci a gambleři*. Praha: Empatie 1995.
- Mühlpachr, P. *Sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta 2001.
- Nešpor, K. *Hazardní hra jako nemoc: Jak problémy rozpoznávat, jak je zvládat, jak jim předcházet*. Ostrava: Nakladatelství Aleny Krtilové 1994.
- Nešpor, K. *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál 2003.
- Nešpor, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha: Sportpropag 2006.
- Oxford, J., Sproston, K., Erens, B., White, C., Mitchell, L. with the support of GamCare. *Gambling and problem gambling in Britain*. Hove: Brunner-Routledge 2003.
- Pokorný, V., Telcová, J., Tomko, A. *Patologické závislosti*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky 2002.

- Pokorný, V., Telcová, J., Tomko, A. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky 2003.
- Sekot, A. *Úvod do sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií 2010.
- Spanier, D. *Hazardní hry: Kapesní průvodce*. Ostrava: Krok 1991.
- Urban, L., Dubský J. *Sociální deviace*. Plzeň: Aleš Čeněk 2008.
- Vykopalová, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého 2001.
- Wasserbauer, S. a kol. *Výchova ke zdraví: pro vyšší zdravotnické školy a střední školy*. Praha: Státní zdravotní ústav 1999.

7 RESUMÉ

The topic of my thesis is gambling as a socially pathological phenomenon. There are a lot of socially pathological phenomena in every society. This work is rather concentrated on one particularly, which is pathological gambling.

The work consists of two parts – theoretical and empirical. The theoretical part contains findings available in specialized publications. It formulates the general base of studying this phenomenon. Recent specialized publications define pathological gambling as repeated episodes of gambling at the expense of social, material, family and work values and obligations.

As for the empirical part, a little sample of individuals addict to gambling was questioned through a questionnaire. It also contains a statement of an expert who deals with the matter and is in touch with people addict to gambling. In both cases a method of questioning was used. The results of interviews with pathological gamblers are presented in the theoretical part in the chapters related to the questions. The questionnaire and the expert's statement may be read in the supplements of the work.

8 PŘÍLOHY

8.1 Příloha 1 – scénář hloubkových rozhovorů

1. Jaké je Vaše povolání?
2. Kolik peněz průměrně měsíčně vyděláváte?
3. Máte problémy s alkoholem nebo drogami?
4. Sázel jste někdy na sportovní utkání, koníčky apod.?
5. Hrál jste někdy karty o peníze?
6. Hrál jste někdy hru v kostky o peníze?
7. Hrál jste někdy ruletu?
8. Kolik je Vám let?
9. V kolika letech jste začal hrát hrací automaty?
10. Jak jste se dostal ke hře na hracích automatech? (Proč jste začal hrát?)
11. Hraje někdo z Vašich příbuzných hrací automaty?
12. Kolik peněz jste nejvíce prohrál na hracím automatu?
13. Kolik peněz prohrajete měsíčně na hracích automatech?
14. Kolik peněz vyhrajete měsíčně na hracích automatech?
15. Co od hry očekáváte? (Proč hraje?)
16. Učinila hra Váš život doma nešťastný?
17. Poškodilo hraní Vaši pověst?
18. Cítil jste někdy po hře výčitky svědomí?

19. Hrál jste někdy proto, abyste získal peníze, kterými byste zaplatil dluhy nebo vyřešil finanční problémy?
20. Když jste prohrál, měl jste pocit, že se musíte co nejdříve vrátit a vyhrát, co jste prohrál?
21. Když jste vyhrál, měl jste silnou touhu se ke hře vrátit a vyhrát ještě víc?
22. Hrál jste často tak dlouho, dokud jste neprohrál poslední peníze?
23. Půjčil jste si někdy proto, abyste financoval hru?
24. Zadlužil jste se kvůli hře?
25. Prodal jste někdy něco, abyste financoval hru?
26. Způsobila hra to, že jste se nestaral o prospěch rodiny?
27. Hrál jste někdy, abyste unikl starostem?
28. Spáchal jste někdy, nebo jste někdy uvažoval o spáchání nezákonného činu, abyste financoval hru?
29. Uvažoval jste někdy o sebevraždě v důsledku hry?
30. Léčil jste se ze závislosti na hracích automatech? Pokud ano vrátil jste se po ukončení léčby zpět ke hře?

Otázky č. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29 jsou převzaty z dotazníku na patologické hráčství organizace Gamblers Anonymous

8.2 Příloha 2 - rozhovor s MUDr. Karlem Nešporem

1. Zajímá mě Váš názor na patologické hráčství ve srovnání s drogovou závislostí – co je podle Vás závažnější a co má horší dopad na jedince a celou společnost?

Záleží na pokročilosti problému, navíc se návykové nemoci navzájem potencují, tj. např. hazardní hra zvyšuje problém s alkoholem nebo drogami.

2. Je obtížnější léčba drogově závislého jedince nebo gamblera? A proč?

Patologičtí hráči bývají v lepším, tělesném stavu, ale zase záleží na pokročilosti stavu.

3. Jak dlouho a jakým způsobem probíhá léčba jedince závislého na hracích automatech?

To je individuální – od krátké intervence až k dvěma měsícům ústavní léčby a celoživotnímu ambulantnímu doléčování

4. Která věková skupina je podle Vás nejohroženější, co se týče závislosti na hracích automatech?

Asi mladší dospělí muži.

5. Kdybyste měl srovnat počet vyléčených gamblerů a počet vyléčených drogově závislých, jak by se tato čísla lišila?

Důležité jsou vstupní charakteristiky pacientů, tj. kdy léčba začala a jak daleko návyková nemoc pokročila.

Prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc.

www.drnespor.eu

Psychiatrická léčebna Bohnice

Odd. léčby závislostí – muži

181 02 Praha 8